

Intervju: Pedi Ešdaun, visoki predstavnik za BiH: “Kaznit ću rukovodioce iz RS ako bude daljnjih opstrukcija izvještaja o Srebrenici”

24. oktobar 2003.godine

*Mreža zločina i kriminala mora se rastrgati u zajedničkoj borbi mirovnih trupa i bh. vlasti * Preko telekoma punili su se džepovi stranaka i pojedinaca*

– Za razliku od prethodnih putovanja po zapadnim prijestonicama, ovog puta nisam morao objašnjavati i ubjeđivati neke sagovornike da Bosna i Hercegovina nije crna rupa i da su promjene nabolje očite. To pokazuje da je u ovoj zemlji zabilježen veliki napredak, većina ministara vanjskih poslova i većina ljudi u ministarstvima vanjskih poslova vjeruje da je BiH sada na putu da postane najuspješnija priča u procesu mira i stabilizacije, mada je još jako puno posla ostalo i problemi koji su pred nama nisu uopće bezopasni i zanemarivi – ističe Pedi Ešdaun, visoki predstavnik za BiH, u razgovoru za “Dnevni avaz”.

Rezimirajući svoj put po prijestonicama zapadnih zemalja, Ešdaun kaže da se vratio zadovoljan.

Očiti napredak

– Ima još dosta posla da se uradi, ali pogledajte stanje u drugim kriznim područjima. Ovdje je napredak očit, opipljiv i sada je međunarodna zajednica potrebna da završi posao. BiH je priča o uspjehu međunarodne zajednice, ali se ta priča mora zaokružiti. Vaša se zemlja suočava s opasnostima, a najveća je

ona ekonomska. Zato sam stalno ponavljao kako je neophodno da se održi nivo ekonomske pomoći BiH ako želimo izbjeći ovu opasnost – kaže Ešdaun.

Dnevni avaz: Razgovarali ste i o SFOR-u. Čini se da ideja o tome da EU preuzme mandat od NATO-a nad mirovnom operacijom u BiH dobija sve više na težini.

Paddy Ashdown: Pitali su me šta mislim o tome, mada taj segment Dejtona nije u mojim rukama. Kazao sam kako već više od deset godina ukazujem na to da Evropa mora rješavati ovaj problem koji joj se odvijao u dvorištu, kako je skandalozno da moramo čekati Ujka Sema da nas čupa... Tako i sada mislim. Ali, moramo priznati da se prethodno moraju riješiti neki problemi, poput vremenskog okvira, što treba predložiti sam SFOR, ali i pitanje percepcije kod običnih ljudi ovdje.

Oni, iz bilo kojeg razloga, nemaju povjerenja u Evropu. To je duboko nepošteno jer je samo Francuska, na primjer, u BiH izgubila 80 svojih ljudi. Ali je činjenica da ljudi vjeruju kako su SAD ovamo došle i zaustavile rat, dok Evropa nije uradila ništa. Zato se to pitanje nepovjerenja prema Evropi mora riješiti. Mi moramo pokazati ljudima u BiH da smo voljni i u stanju da se nosimo s ovim izazovom.

Evropa je jako ozbiljna s nakanom da preuzme mandat od NATO-a u BiH. EU je najveći donator za BiH, ta pomoć neće spasti, već će se povećati u narednu godinu-dvije, Policijska misija EU u BiH je dobra. Jedno nedavno istraživanje javnog mnijenja pokazuje da osjećaj sigurnosti kod običnih građana raste. EUPM je bolja i bolje radi od IPTF-a, evropskim se organizacijama ponajviše vjeruje od svih međunarodnih organizacija.

Sada Evropa treba pokazati ljudima u BiH da je smrtno ozbiljna u nakanama da osigura da i dalje postoje mir i stabilnost.

Ako se desi taj prijenos ovlasti, onda bi bilo dobro da se mandat EUFOR-a promijeni tako da trupe budu u stanju da se agresivnije suoče s organiziranim kriminalom. Ako te trupe

dođu, onda će biti dobro da se upuste u to bliže i čvršće čak i od SFOR-a. Mreža zločina i kriminala mora se rastrgati u zajedničkoj borbi mirovnih trupa, dakle međunarodne zajednice i bh. vlasti.

No, sve ovo ne bi se, ni u kom slučaju, trebalo raditi bez snažnog prisustva SAD, ali i još nekih "trećih zemalja". SAD moraju biti dio i ove koalicije, iako bi ona bila pod vodstvom EU.

Dnevni avaz: Razgovarali ste i o novoj fazi reformi. O čemu se radi?

Paddy Ashdown: Već smo sada dobrano odmakli na putu izgradnje funkcionalne države i ne želim da se odvojimo od toga. Jako smo zainteresirani da se reforme u oblasti indirektnog oporezivanja, odbrane, obavještajnih službi, ali i Mostara okončaju do kraja godine. Onda se možemo posvetiti razmišljanjima kako poboljšati funkcionalnost bh. države.

A to nije pitanje za međunarodnu zajednicu, već građane BiH. Može li se priuštiti tolika potrošnja državnih institucija a da se izdvaja tako malo za građane. To su stvari o kojima razmišljam i ja. Još nemam nekih definiranih ideja ili prijedloga. Znam, na primjer, da su penzije male jer previše plaćamo za najrazličitije nivoe vlasti.

Gubici PBS-a

Dnevni avaz: Sada ste usred rasprave o javnim RTV emiterima. Taj problem nije riješio nijedan visoki predstavnik do sada, zašto se Vi angažirate na tome?

Paddy Ashdown: Zato što ne možete u Evropu ako nemate nezavisne javne emitere, to je sastavni dio puta u evropske strukture. Podsjetit ću vas da mi je ovo bilo jedno od tri ključna područja za koja sam najavio, po svom dolasku, da ću raditi na njima – nezavisno sudstvo, nezavisni sistem centralne banke i nezavisni emiteri. Ako to ne možemo

ostvariti, ne možemo ni u Evropu.

Ovo pitanje će možda biti teško, bolno, možda će iziskivati naporan rad, ali se mora riješiti. A moram naglasiti da ovdje nije problem samo stvaranja novog "hardvera", već i "softvera".

Ljudi u ovoj zemlji, posebno političari, često naprosto ne razumiju da u modernoj evropskoj državi političari ne mogu uređivati TV program. Odluka Narodne skupštine RS i Federalnog parlamenta kojom se insistira na prijenosu sjednica jako je razočaravajući primjer kako neki ljudi i dalje žive u prošlosti.

Dnevni avaz: Može li Vaš stav biti protumačen kao odbrana nekih medija i emisija koje ne ispunjavaju ni osnovne profesionalne standarde?

Paddy Ashdown: Način na koji se upravlja PBS-om daje razloga za brigu i to se mora riješiti, kao i problem da oni mjesečno prave milion maraka duga. No, to ne mogu rješavati političari tako što će preuzeti kontrolu nad PBS-om, već upravljačke strukture koje se moraju početi nositi s problemima, a ne da ih trpaju pod tepih.

Dnevni avaz: Ovih ste dana, također, u svojevrsnom konfliktu sa vlastima RS u vezi sa Srebrenicom. Kako ćete to riješiti?

Paddy Ashdown: Najprije, nije moja odluka da ne prihvatim izvještaj RS o Srebrenici. To je odluka suda koja se mora poštivati. U ovom slučaju postoji vrlo jasna linija odgovornosti. Predsjednik RS Dragan Čavić kaže da svi koji bi mogli imati informacije u vezi s ovim slučajem nisu pod njegovom kontrolom.

To je tačno. Ministar policije i MUP RS, kao i BSA, obavještajna služba RS, u ovom trenutku nisu pod kontrolom Čavića, ali VRS zasigurno jeste. I želim sasvim jasno reći da ću, ako bude daljnjih opstrukcija, osobe koje su nadležne

smatrati odgovornima za opstrukcije. U slučaju VRS, to je sasvim jasno predsjednik Čavić.

Stoga, evo moje poruke Republici Srpskoj – dosta je bilo odgađanja. Potpuno je neprihvatljivo da se istina o ovom zločinu, koja se zahtijeva odlukom jednog od najvećih pravosudnih instanci u ovoj državi, na kašičicu izvlači iz RS.

Odgovori se moraju dati i to je međunarodna obaveza i ona koja proizlazi iz vladavine zakona. Svako ko stane na put tome, od predsjednika pa naniže, ne može očekivati da će na kraju proći bez posljedica.

Dnevni avaz: Šta očekujete da će komisija uraditi?

Paddy Ashdown: Dati punu istinu. U komisiju o Srebrenici imenovat ćemo jednog predstavnika međunarodne zajednice, još nismo načisto koga, možda nekog visokog ranga, možda nekog lokalnog koji će u komisiji raditi puno radno vrijeme. Čekam Karlu del Ponte da preporuči nekoga iz Tribunala u Hagu, te predstavnika Srebreničana.

Dakle, ovog puta se istraga neće odvijati u zatvorenom krugu ljudi, već će je raditi oni koji traže samo punu istinu.

Oni koji su odgovorni, neka sarađuju u istrazi. Ako su neke informacije u Beogradu, očekujem od Banje Luke da osigura da one dođu do komisije. Siguran sam da će vlasti RS znati kako da to jasno saopće Beogradu.

Prošlo je vrijeme skrivanja informacija i istine o Srebrenici.

To ne samo zbog zahtjeva pravosudnih instanci, već i činjenice da će NATO 17. decembra na sjednici Vijeća Sjevernoatlantskog saveza raspravljati o nekim od ovih pitanja, kada se bude razgovaralo o ulasku BiH u Partnerstvo za mir (PfP). Tada će se ocjenjivati i nivo saradnje BiH s Tribunalom i zato je izuzetno važno da se ovo pitanje počne rješavati čim prije.

Dnevni avaz: Kada?

Paddy Ashdown: Pa to je do ovdašnjih vlasti. Dom za ljudska prava bio je jasan. Vrijeme već teče i komisija bi se trebala uspostaviti što prije.

Kriminal u telekomima

Dnevni avaz: Nalazi revizora pokazali su neke užasne stvari u poslovanjima tih preduzeća...

Paddy Ashdown: Da, itekako! Nisam iznenađen da oni koje je nalaz revizije osvijetlio sada pokušavaju pobjeći ispod tog svjetla i opet javnosti bacati prašinu u oči. Ne želim govoriti o imenima, javnost vrlo dobro zna na koga mislim.

Želim istaći da nalazi revizije nemaju nikakve veze s mogućom privatizacijom, a još manje umanjnjem vrijednosti postojećih telekom kompanija. Ako je išta smanjilo vrijednost telekoma u BiH, to su te užasne stvari koje su rađene. Smiješno je da krivci sada prozivaju međunarodnu zajednicu i krive je zbog grešaka koje su oni počinili.

Pogledajte ovo – BiH ima najviše cijene impulsa mobilne telefonije i najlošiju uslugu u Evropi. Obični građani u ovoj zemlji, koji koriste mobitele, međutim, zaslužuju da imaju najniže cijene i uslugu kakva je bilo gdje u Evropi.

Skandalozno je da su se preko telekoma punili džepovi stranaka i nekih pojedinaca, umjesto da se novac koristi za poboljšanje i pojeftinjenje usluga.

Dnevni avaz: Kojih stranaka? Kojih pojedinaca?

Paddy Ashdown: Ne želim reći o tome ništa više od ovoga. Možete sami zaključiti, nije teško, a izvještaj revizora vrlo je jasan.

Dnevni avaz: Dosadašnji nalazi revizora doveli su do smjena i krivičnih prijava. Zašto nije tako s telekomima?

Paddy Ashdown: To je rezultat približavanja BiH Evropi. Ranije

sam neke poteze vukao ja, sada je to do bh. vlasti. A uopće nema sumnje u to da su njihove akcije u ovom slučaju neophodne. Ako bih ja to radio, onda bi to imalo negativni odraz u očima Evrope.

Dnevni avaz: SFOR je ovih dana izvršio upad u FOSS i FMUP. Imate li nekih informacija šta su našli tamo?

Paddy Ashdown: Mislim da je to pitanje za SFOR, jer se tiče sigurnosti, a ne mirovne implementacije. No, mogu reći da je akcija o kojoj govorite dio rutinskih aktivnosti SFOR-a.

Amandmani na zakon o obavještajnoj službi BiH

Dnevni avaz: HDZ je nedavno izrazio nezadovoljstvo predloženim zakonom o obavještajnoj službi BiH. Kako odgovarate na njihove stavove?

Paddy Ashdown: Stiglo je dosta amandmana na taj zakon i mi ih sada proučavamo. No, mogu reći da ovaj zakonski prijedlog daje najbolju osnovu za organiziranje obavještajne službe u Evropi. Ono što je komisija na čelu s Kalmanom Kočišem uspjela u nekoliko mjeseci, a Mađarskoj je za isti posao trebalo pet do sedam godina, vrhunski je uspjeh.

Njime je dat osnov za čvrstu institucionalnu kontrolu nad radom obavještajne službe od strane bh. parlamenta, ali i drugih institucija. Mislim da građani ove zemlje upravo to i hoće.

Ne kažem da je ovo savršen zakon, da se u nekim detaljima ne može poboljšati, ali bila bi tragedija da se ovakvo djelo uništi zbog nekih sitnih političkih ciljeva.

Oni koji se žele vratiti starim danima kada su partije kontrolirale obavještajne službe, štete interesima građana BiH. Najnoviji skandali s obavještajnim službama u BiH to najbolje pokazuju.

Jasna poruka za ministra Mladena Ivanića

Paddy Ashdown: Nema nikakve veze između Kosova i Bosne i Hercegovine, i to svima želim vrlo jasno poručiti. Ako neko želi zaustaviti BiH i SCG na putu prema Evropi, neka počne pričati tu priču i zagovarati razmjenu teritorija.

Očekujem od onih koji predstavljaju BiH, posebno prema vani, da se zalažu za suverenost i integritet BiH, i ništa više od toga.